האומר גד גדי וסנוק לא אשכי ובושכי יש בו משום דרכי האמורי ר' יהודה אומר גד אינו אלא לשון ע"ז שנאמר [1]העורכים לגד שלחן הוא בשמה והיא בשמו יש בו משום דרכי האמורי (א)דונו דני יש בו משום דרכי האמורי ר' יהודה אומר אין דן אלא לשון ע"ז שנאמר [2]הנשבעים באשמת שומרון ואמרו חי אלהיך דן האומר [ב]לעורב צרח ולעורבתא שריקי והחזירי לי זנביך לטובה יש בו משום דרכי האמורי [א]האומר שחטו תרנגול זה שקרא ערבית ותרנגולת שקראה גברית יש בו משום דרכי האמורי אשתה ואותיר אשתה ואותיר יש בו משום דרכי האמורי [ג]המבקעת ביצים בכותל (והטח) בפני האפרוחים יש בו משום דרכי האמורי והמגים בפני אפרוחים יש בו משום דרכי האמורי המרקדת והמונה שבעים ואחד אפרוחין בשביל שלא ימותו יש בו משום דרכי האמורי המרקדת לכותח והמשתקת לעדשים והמצווחת לגריסין יש בו משום דרכי האמורי המשתנת בפני קדירתה בשביל שתתבשל מהרה יש בו משום דרכי האמורי אבל נותנין קיסם של תות ושברי זכוכית בקדירה בשביל שתתבשל מהרה וחכמים אוסרין (א) בשברי זכוכית מפני הסכנה תנו רבנן [ד]נותנין בול של מלח לתוך הנר בשביל שתאיר ותדליק ונותנין טיט וחרסית תחת הנר בשביל שתמתין ותדליק אמר רב זוטרא האי מאן דמיכסי שרגא דמשחא ומגלי נפטא קעבר משום [3]בל תשחית חמרא וחיי לפום רבנן אין בו משום דרכי האמורי מעשה ברבי עקיבא שעשה משתה לבנו ועל כל כוס וכוס שהביא אמר חמרא וחיי לפום רבנן חיי וחמרא לפום רבנן ולפום תלמידיהון:

הדרן עלך במה אשה

כלל [ה]גדול אמרו בשבת [ב]כל השוכח עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת היודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת [ג]היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל אב

האומר גד גדי. התמזל מזלי: **וסנוק לא.** עיף אל תהי[ו]: **אשכי ובושכי.** יום ולילה: **יש בו משום דרכי האמורי.** וכן בכולן עד סוף פירקא גרסינן הרי זה מדרכי האמורי וה"ג בתוספ': **הוא בשמה והיא בשמו.** הוא ואשתו מחליפין שמותיהן זה בזה בלילה משום ניחוש: **דוני דני.** התחזקו חביותי: **דן.** אינו חק האמורי אלא ע"ז ממש וחייב משום קורא בשם עבודת גלולים: **האומר לעורב צרח.** כשהוא קורא אומר לו כן מפני שהוא מבשר בשורות ולוחש לו לחש זה: **שקרא ערבית.** איחר יותר משאר חביריו. ול"נ שקרא כעורב: **שקראה גברית.** כתרנגול כמו קרא גברא (יומא דף כ:): **אשתה ואותיר.** כדי שתהא ברכה מצויה ביינו: **המבקעת ביצים בכותל.** ואית דגרסי ביליס (ב) מקבעת לאחר שיצאו האפרוחים מחזרת (ג) הקליפות במקל וקובעתן בכותל לפניהם וזהו לנחש שלא ימותו: **המרקדת לכותח.** כשעושה כותח מרקדת לפניו והוא ניחוש שיתחזק: **המשתקת לעדשים.** כשנותנת בקדרה משתקת את כל העומדים כדי שיתבשלו ולגריסין מצווחת: ה"ג **אבל נותנין קיסם של תות.** מוריי"ר וחזק הוא כחומץ ומועיל לבשל ואין זה לנחש: ה"ג **אבל אסרו חכמים בשברי זכוכית.** אע"פ שמשום דרכי האמורי אין בו אסרו חכמים מפני הסכנה שלא יבלע: **בול של מלח.** מלא אגרוף מלח בשביל שתאיר ותדליק שאין זה ניחוש אלא מסייע ממש שהמלח גורר את השמן וימשך אחר הפתילה: **טיט וחרסית.** מצננין את השמן ואינו דולק מהר: **דמכסי שרגא דמשחא.** שעושה לו כיסוי למעלה ממהר לידלק: **נפט.** כשמגלין אותו האור הולך ונמשך אליו ומבעיר: **חמרא וחיי.** כשמוזגין ונותנין כוס אומר כן לברכה בעלמא:

הדרן עלך במה אשה

כלל גדול. בגמרא מפרש אמאי קרי ליה גדול: **השוכח עיקר שבת.** כסבור אין שבת בתורה: **אינו חייב אלא חטאת אחת.** בגמרא (לקמן דף סט:) יליף לה שמירה אחת לשבתות הרבה ושמירה לכל שבת ושבת ומסתברא דכי כתיב שמירה אחת לשבתות הרבה כי האי גוונא כתיב דכולא חדא שגגה היא וקרבן אשוגג קאתי: **היודע עיקר שבת.** שיש שבת בתורה ונאסרו בה מלאכות: **ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה.** על ידי שגגת שבת ששכח ששבת היום. מדקתני סיפא היודע שהוא שבת מכלל דרישא בדאין יודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה בענין זה ולא נודע לו בינתים שחטא: **חייב על כל שבת ושבת.** חטאת אחת לכל שבת. ואע"פ שלא נודע לו בינתים והעלם אחד הוא אמרינן ימים שבינתים הויין ידיעה לחלק שא"א שלא שמע בינתים שאותו היום הויא שבת אלא שלא נזכר לו במלאכות שנעשו בו ושגגה קמייתא משום שבת הוא דהואי והא אתיידע ליה ביני ביני הלכך כל חדא שבת חדא שגגה היא. ומיהו על הרבה מלאכות שבכל שבת לא מיחייב אלא חדא דכולה שבת חדא שגגה דהא לא שגג אמלאכות דיודע הוא שהמלאכות אסורות אלא אשבת הוא דשגג: **היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה.** שלא ידע שהמלאכות הללו אסורות ועשאם כמה פעמים בכמה שבתות חייב על כל אב מלאכה חטאת אחת ואף על פי שחזר וכפלה בכמה שבתות כולה חדא שגגה היא דהא לא נודע לו בינתים. ולענין שגגת שבת הוא דאיכא למימר ימים שבינתים הויין ידיעה לחלק אבל לענין שגגת מלאכות לא אמרו הכי דמשום הפסק ימים אין לו לדעת אלא אם כן ישב ועסק לפני חכמים בהלכות שבת. ומיהו בחטאת אחת לא מיפטר על כל שבת דשגגה לאו בשבת הויא אלא במלאכות ושגגות טובא הוו לשבת אחת. ובגמרא (לקמן דף ע.) יליף פעמים שהוא חייב על כל אחת ואחת ופעמים שאינו חייב אלא אחת על כל שבת ומסתברא דחיובא בזדון שבת ושגגת מלאכות דאיכא שגגות טובא ופטורא בשגגת שבת וזדון מלאכות דחדא שגגה היא:

כלל גדול. כל היודע עיקר שבת חייב על כל שבת ושבת כו'. פי' בקונטרס אע"פ שלא נודע לו בינתים אמרינן ימים שבינתים הויין ידיעה לחלק שאי אפשר שלא שמע בינתים שאותו יום שבת היה[א] אלא שלא נזכר במלאכות[ב] וקשה לה"ר אליעזר[ג] דאמר בגמרא (לקמן דף עא.) קצר וטחן כגרוגרת בשגגת שבת וזדון מלאכות וחזר וקצר וטחן כגרוגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות[ד] קצירה גוררת קצירה וטחינה גוררת טחינה פירוש ואינו חייב אלא אחת ובשבת אחת איירי דבשתי שבתות היה חייב שתים דימים שבינתים הויין ידיעה לחלק אלמא אע"פ שנודע לו קודם קצירה אחרונה שאותו יום שבת הוא דהא בזדון שבת קצר וטחן אפי' הכי לא הויא ידיעה וחשיב העלם אחד כיון שלא נודע לו שחטא שהרי סבור[ה] שהמלאכה מותר' וטעמא משום דכתיב או הודע אליו חטאתו שיהיה לו ידיעת חטא[ו] ועוד הקשה ריב"ס דבגמרא מפקינן לה מקרא[ז] ואי כדפי' בקונטרס שאי אפשר שלא נודע לו [ח]למה לן קרא ועוד קשה לר"י דתנן בפרק אמרו לו (כריתות דף טז.) א"ר עקיבא שאלתי את ר' אליעזר העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה כו' אמר ליה חייב על כל אחת ואחת ק"ו מנדה כו' ופליגי התם אמוראי בגמרא היכי בעי מיניה וקאמר בסוף שמעתא ולרב חסדא דאמר שגגת שבת וזדון מלאכות הוא דבעא מיניה אי ימים שבינתים הויין ידיעה לחלק או לא נדה מאי ימים שבינתים איכא ומשני שבא עליה וטבלה וראתה וחזר ובא עליה והתם אפילו איחרה כמה שנים ולא טבלה חשיב הכל העלם אחד אלא כשטבלה ימי היתר שבינתים אע"פ דלא ידע כמי שידע דמי ה"נ גבי שבת אע"פ שלא שמע ימי היתר שבינתים הויין ידיעה לחלק [ט]דגזרת הכתוב היא שתהא שמירה לכל שבת[י] ותימה דהתם יליף רבי אליעזר שבת מנדה ואדרבה בשבת כתיב קרא ובנדה לא כתיב ונראה לר"י דהא דנפקא לן מקרא [יא]בגמרא היינו כרבי אליעזר ברבי שמעון דהתם דאמר לא כך שאלו רבי עקיבא לרבי אליעזר אלא הבא על הנדה והשיב לו רבי אליעזר דחייב על כל אחת ואחת ק"ו משבת[יב]:

עין משפט נר מצוה

צא א מיי' פי"א מהל' ע"ז הלכה ד סמג לאוין נא טוש"ע י"ד סימן קעט סעיף ג:

א ב מיי' פ"ז מהלכות שגגות הלכה ב:

ב ג שם הלכה ג:

מוסף תוספות

א. או שלא יזכור בעצמו, שאין שבעה ימים בלא שבת. מאירי. ב. ואע"פ שלא נודע לו שחטא שלא היה זכור שעשה בו מלאכה. פי' הר"ן. (ד)כיון דודאי ידע שהיה אותו היום שבת הויא ידיעת שבת ידיעה לחלק. ריטב"א. ג. ב"ר נתן [ממגנצה. ריטב"א]. מאי נפקא מינה באותה ידיעה ששמע שאותו יום שבת היה כיון שאינו נזכר איסור מלאכות שעשה, דלא חשיבא ידיעה אלא א"כ הודע לו שחטא. תוס' הרא"ש. דידיעת היום לא מעלה ולא מורדת דידיעת חטא בעינן. רשב"א. ד. ונודע לו על קצירה של שגגת שבת וזדון מלאכה. תוס' הרא"ש. ה. בקצירה אחרונה. תוס' הרא"ש. ו. אבל ידיעה דלאו חטאת לאו שמה ידיעה. תוס' לה"ן קס. ז. דאת שבתותי תשמרו. ריטב"א. ח. פשיטא. רשב"א. ט. אלמא טעמא לאו משום שאי אפשר שלא שמע בינתיים אלא. תוס' הרא"ש. י. אע"פ שלא נודע לו החטא, דימים שבינתיים הויין כידיעה לחלק וכן בנדה ימי היתר שבינתיים הויין ידיעה. תוס' הרא"ש. ואע"פ שלא היינו צריכים לתת טעם למקרא, אפשר לתת טעם בדבר כי ההעלמות שהן תלויות בימים כגון זו, העלמות חלוקות הן, כלומר דלאו מחמת העלמה קמייתא אתיא ליה אידך שכשנעלם מנו שבת ראשונה אפשר היה לו לידע בינתיים שבת שניה והעלמה ראשונה במקומה עומדת, וכיון שאין זו תלויה בזו ואפשר לזו בלא זו הויא כל אחת חלוקה לעצמה, והיינו דגלי לן קרא דכתיב את שבתותי תשמרו דימים של היתר שבין ימי האסור שיהו חשובים כידיעה לחלק. ריטב"א. יא. הכא. תוס' הרא"ש. יב. והשתא ניחא דיליף נדה משבת. תוס' הרא"ש.

רבינו חננאל

ת"ר נותנין בול של מלח לתוך הנר כדי שתאיר ותדליק, טיט וחרסית תחת הנר כדי שתמתין ותדליק. חמרא חייא לפום רבנן ותלמידיהון.

הדרן עלך במה אשה
יוצאה
פרק שביעי
כלל גדול אמרו בשבת.

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"ח], **ב)** [שם פ"ז], **ג)** [בערוך ערך קבע איתא מקבעת ופי' כדאיתא ברש"י], **ד)** [תוספתא פ"ב], **ה)** כריתות טז:, **ו)** פסחים ג:, **ז)** [ויקרא ד כח],

תורה אור השלם

1 וְאַתֶּם עֹזְבֵי יְיָ הַשְּׁכֵחִים אֶת הַר קָדְשִׁי הַעֹרְכִים לַגַּד שֻׁלְחָן וְהַמְמַלְאִים לַמְנִי מִמְסָךְ: ישעיהו סה יא

2 הַנִּשְׁבָּעִים בְּאַשְׁמַת שֹׁמְרוֹן וְאָמְרוּ חֵי אֱלֹהֶיךָ דָּן וְחֵי דֶּרֶךְ בְּאֵר שָׁבַע וְנָפְלוּ וְלֹא יָקוּמוּ עוֹד: עמוס ח יד

3 כִּי תָצוּר אֶל עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ לְתָפְשָׂהּ לֹא תַשְׁחִית אֶת עֵצָהּ לִנְדֹּחַ עָלָיו גַּרְזֶן כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכֵל וְאֹתוֹ לֹא תִכְרֹת כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה לָבֹא מִפָּנֶיךָ בַּמָּצוֹר: דברים כ יט

הגהות הב"ח

(א) גמרא שתתבשל מהרה אבל אסרו חכמים בשברי זכוכית: **(ב)** רש"י ד"ה המבקעת וכו' ואית דגרסי מקבעת כצ"ל ותיבת ביליס נמחק: **(ג)** בא"ד האפרוחים מחזרת הקליפות:

לעזי רש"י

מוריי"ר. עץ-תות.

מוסף רש"י

גד גדי וסינוק לא. התגבר מזלי ואל תהי עייף (פסחים ג:). **העורכים לגד.** שם עכו"ם העשויים על שם המזל (ישעיה סה יא).

הדרן עלך במה אשה

כל השוכח עיקר שבת. דסבור לא נכתבה שבת בתורה, דהיינו העלם זה וזה בידו, שגגת שבת ושגגת מלאכות (כריתות טז:). **אינו חייב אלא חטאת אחת.** על כולן דחדא שגגה היא, והתם ליכא למימר ימים שבינתיים הויין ידיעה, דהא לא ידע לעולם עיקר שבת עד שילמוד (שם). **היודע עיקר שבת.** שידע שארבעים אבות מלאכות אסורות בשבת אבל אינו יודע שהיום שבת, דהיינו שגגת שבת וזדון מלאכות (שם). **היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה.** ואותן שעשה בזו עשה בזו, דשגג במלאכות הרבה כסבור מלאכה זו מותרת (שם). **חייב על כל אב מלאכה ומלאכה.** על שבת אחת (שם).